

2020

EUSRAT

műhelytanulmányok

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

2020

EUSTRAT

műhelytanulmányok

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Impresszum

**A Nemzeti Közzolgálati Egyetem
Eötvös József Kutatóközpont
Európa Stratégia Kutatóintézet kiadványa**

Szerkesztőbizottság

Bagi Nikoletta Dóra
Pató Viktória Lilla
Schmidt Laura
Tóth Bettina

Lektor:

Dr. Navracsics Tibor

A szerkesztőség címe: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

A szerkesztőség e-mail-címe: schmidt.laura@uni-nke.hu

Weboldal: <https://eustrat.uni-nke.hu>

Kiadó: Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Ludovika Egyetemi Kiadó

Székhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

A kiadásért felel: Deli Gergely rektor

Olvasószerkesztők: Bujdosó Hajnalka, Gergely Zsuzsánna, Resofszki Ágnes

Tördelőszerkesztő: Stubnya Tibor

Tartalom

Szerzők rövid szakmai életrajza	6
---------------------------------	---

Biztonság- és védelempolitika

Tárnok Balázs

A Bizottság bemutatta a migrációs paktum új tervezetét – továbbra is a migráció menedzselése és nem annak megállítása a cél	12
---	----

Miszlivetz Áron James

Elnöki ügyek: transzatlanti partner vagy védelmi szövetséges?	19
---	----

Demokrácia és jogállamiság

Navracsics Tibor

Demokrácia és járvány	23
-----------------------	----

Gát Ákos Bence

Az Európai Unió és a jogállamiság: az elmúlt évtized trendje	28
--	----

Petri Bernadett

Münchhausen báró a mocsárban – Az Európai Parlament áprilisi távolsági plenáris ülése a koronavírus elleni küzdelemről	37
--	----

Pató Viktória Lilla

EYE 2020 – az Európai Ifjúsági Rendezvény és a részvételi demokrácia	44
--	----

Navracsics Tibor

Beszéd az Európai Unió állapotáról	51
------------------------------------	----

Kalas Vivien

Közérdek vagy önérdék? – Az Európai Parlament választási reformról szóló javaslata	54
--	----

Digitalizáció, innováció és tudományfejlesztés

Pató Viktória Lilla

Nemek közötti egyenlőtlenség a digitális térben, a Digital Gender Gap	58
---	----

Pató Viktória Lilla

Újabb mérföldkőhöz érkezett az Európai Bizottság a Digitális Európa felé vezető úton	63
--	----

Gazdaság és pénzügy

Máthé Réka Zsuzsánna

Skizofrén csiga a nyeregben?	69
------------------------------	----

<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
A német nemzeti érdekek összeütközése a lopakodó föderalizmussal	74
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
Mire lesz több és mire kevesebb pénz?	78
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
Felértékelődött a régiók szerepe	82
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
K mint katasztrófa?	85
<i>Kalas Vivien</i>	
Bizottsági jelentés egy erősebb Európáért	88
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
Szegény Európa egyre szegényebb	92
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
Csőbörből vödörbe: krízisből válságba?	96
<i>Petri Bernadett</i>	
Lehetetlenre nem szabad vállalkozni – uniós zöldpolitikai célok és a kisvállalkozások jövője	99

Kisebbségpolitika

<i>Varga Csilla</i>	
Megemlékezés vagy ünneplés? – Trianon a szomszédainknál	105

Oktatás és kultúra

<i>Kalas Vivien</i>	
Tanulmányi mobilitás: tovább nő a különbség Kelet- és Nyugat-Európa között?	109
<i>Kalas Vivien</i>	
Az európai oktatáspolitikai új irányvonalai	113
<i>Kalas Vivien</i>	
A tagállamok oktatási és képzési eredményei a 2020-as célok tükrében	117

Szomszédságpolitika

<i>Miszlivetz Áron James</i>	
Zágrábtól Záhgrábig: Csúcson a Nyugat-Balkán?	121

Uniós intézmények

<i>Petri Bernadett</i>	
Képviselői immunitás az Európai Parlamentben – A mentelmi jog alkalmazásának aktualitásai	124

<i>Petri Bernadett</i>	Érzékcslódás vagy integrációra mért ütés – miről is szól tulajdonképpen a Német Szövetségi Alkotmánybíróság döntése?	134
<i>Petri Bernadett</i>	Luxemburg kontra Strasbourg – jogértelmezési bizonytalanságok a tranzitóna vitában	144
<i>Petri Bernadett</i>	Ockham borotvája a Jogi Bizottságban – az új biztosjelöltek összeférhetlenségi vizsgálata	158
<i>Petri Bernadett</i>	Az Európai Parlament és a kiéheztetés politikája – néhány gondolat Katarina Barley nyilatkozatának margójára	164
<i>Petri Bernadett</i>	Időközi alelnökválasztás az Európai Parlamentben és a D'Hondt-rendszer aktualitásai	171
<i>Petri Bernadett</i>	Az Európai Unió 2020-ban V. – Az Európai Parlament	177

V4

<i>Tárnok Balázs</i>	Milyen hatással lesz az új szlovák kormány a V4-es együttműködésre?	186
----------------------	---	-----

English studies

<i>Áron James Miszlivetz</i>	Reimagining European Enlargement: A New Way Forward?	192
<i>Balázs Tárnok</i>	Impact of the Coronavirus on ECI Procedures – Will the Commission Extend Deadlines?	195
<i>Áron James Miszlivetz</i>	External Remedy for a Pandemic: Supporting the Eastern Partnership	201
<i>Áron James Miszlivetz</i>	Macro-financial Assistance in Challenging Times: The EU in Ukraine	205
<i>Balázs Tárnok</i>	Slovakia Still Applying the Beneš Decrees – Principle of Collective Guilt in the European Union	210
<i>Áron James Miszlivetz</i>	Western Balkans at the Door: The New Enlargement Package	217

Szerzők rövid szakmai életrajza

Gát Ákos Bence a Párizsi Sciences Pón, a Strasbourgi Egyetemen, a Paris 1 Panthéon-Sorbonne Egyetemen és az ENA-n szerzett jogász, politológus és közigazgatási diplomákat, egy évig tanult ösztöndíjasként a barcelonai Pompeu Fabra Egyetemen. 2011-ben megalapította a Duel Amical – vitapolitika.hu nemzetközi internetes vitamagazint. 2014-től az Igazságügyi Minisztérium munkatársa és a Szegedi Tudományegyetem óraadója. Kutatóként dolgozott a Századvég Alapítványnál, valamint jogi tanácsadóként az Európai Parlament elnöki kabinetében. 2018-ban lefordította Bertrand Mathieu francia alkotmányjogász professzor *A jog a demokrácia ellen?* című könyvét, 2019-ben saját könyve jelent meg *Küzdelem az Európai színtéren – a Magyarországgal szembeni „jogállamiság”-kritika feltáratlan összefüggései* címmel.

Tudományos tevékenységét 2019-től a Nemzeti Közzolgálati Egyetemen folytatja doktoranduszként és az Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézet (EUSRAT) kutatójaként.

Szakterületei közé tartoznak a francia–magyar kapcsolatok, az európai jog és az európai politika, fő kutatási témája az európai uniós jogállamiság-politika.

Kalas Vivien 2019-ben szerzett diplomát az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának politológia alapszakán. 2021-ben fejezte be tanulmányait az ELTE ÁJK politikatudomány mesterszakán.

2021 szeptemberétől az ELTE ÁJK Politikatudományi Doktori Iskolájának PhD-hallgatója.

2020 januárjától a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézetének (EUSRAT) munkatársa.

Főbb kutatási területei közé tartozik az Európai Tanács döntéshozatala, az európai uniós demokrácia, a jogállamisági kérdések, illetve az Európai Unió oktatáspolitikája.

Dr. Máthé Réka Zsuzsanna PhD előbb kommunikációt, valamint német nyelvet és irodalmat tanult, később okleveles közgazdász végzettséget szerzett közintézmények menedzsmentje szakirányon a Michigan State University és a Babes-Bolyai Tudományegyetem közösen működtetett mesterképzésén. Tanulmányait a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskolájában

Szerzők rövid szakmai életrajza

folytatta, a képzés keretein belül ösztöndíjjal tanult a prágai Károly Egyetemen. Doktori tanulmányaival egy időben ösztöndíjasként tanult a College of Europe mesterképzésén, ahol európai politikatudomány és közigazgatás szakon végzett. Felsőfokú tanulmányait román, német, angol és francia nyelveken végezte.

Tudományos tevékenysége során országos kutatói pályázatot nyert 2014-ben, amelynek szakmai felügyelője a Magyar Tudományos Akadémia volt, valamint 2017-ben az Új Nemzeti Kiválóság Program ösztöndíjpályázatán nyert doktorjelölt kategóriában. Számos nemzetközi konferencián adott elő, és több hazai és nemzetközileg is jegyzett folyóiratban megjelent publikációja van. Oktatott a Budapesti Corvinus Egyetemen és a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen.

Kutatóként dolgozott az NKE Amerika Tanulmányok Kutatóintézetben, munkáját 2020-tól az Európa Stratégia Kutatóintézetben (EUSTRAT) folytatja. Itt elsősorban a gazdasági és pénzügyi, valamint kohéziós politikákkal foglalkozik, de a szakterületei közé tartozik a szociális politikák, a nyilvános diplomácia, az európai és amerikai identitás, a társadalmi mozgalmak, valamint a társadalmi tőke is.

Miszlivetz Áron James 2012–2015 között a leideni egyetem nemzetközi tanulmányok (BA) hallgatója, majd 2018-ban a bruges-i College of Europe, Nemzetközi Kapcsolatok és Diplomácia szakirány ösztöndíjas mesterhallgatója. Diplomamunkáját az EU antikorrupciós tevékenységéről írta az ukrán védelmi szektorban, amely során elnyerte a legjobb antikorrupciós témájú szakdolgozat díját. 2018-tól az Európai Unió Ügyekért Felelős Államtitkárság főosztályvezető-helyetteseként, jelenleg a kabinetben segíti a magyar EU-s szakpolitikák koordinációját. 2020 márciusától a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Európa Stratégia Kutatóintézet kutatója. 2021 márciusától az Európai Bizottság Szomszédsságpolitika és Bővítés Főigazgatóságán kiküldött nemzeti szakértőként segíti a Bizottság munkáját.

Kutatási témái: EU-s szomszédsságpolitika, Keleti Partnerség, Nyugat-Balkán, EU-s biztonság- és védelempolitika, EU–NATO-kapcsolatok.

Dr. Navracsics Tibor 1990-ben szerzett diplomát az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán. 1999-ben doktorált az ELTE ÁJK-n politikatudományból. 2006-tól 2014-ig a Fidesz országgyűlési képviselője és frakcióvezetője volt. 2010 és 2014 között közigazgatási és igazságügyi miniszteri és miniszterelnök-helyettesi pozícióit

K mint katasztrófa?

Drasztikusan csökkent az Európai Unió bruttó hazai terméke, valamint a foglalkoztatottak száma. A válság leginkább a korábban is küszködő déli államok gazdaságát érintette. Nem valószínű, hogy a kezdeti hiányt valaha is be tudnák hozni a redisztribúciós politikák nélkül, ami egyértelműen erősíteni fogja az unió föderatív jellegét.

A napokban hozta nyilvánosságra¹ az Eurostat néhány, a gazdaságot leíró statisztikai adat összesítését, így a GDP és munkanélküliségi ráta legfrissebb eredményeit. Nem meglepő módon, a 2020-as év első két negyedévének mutatói a 2008-as világválság idején tapasztaltaknál mélyebb gazdasági zuhanást tükröznek.

A jelenlegi európai statisztikai adatok egyrészt arra világítanak rá, hogy a korai becslések túlságosan optimisták voltak, amiről itt² írtunk. Így például 2020 elején az ENSZ elemzői 0,7–0,9% közötti GDP-visszaeséssel számoltak, és több elemző is egy gyors „V”, vagy legrosszabb esetben is egy „W” alakú válságot látott közeledni. Csupán néhány szakértő jelzett elő hosszasan eltartó „U” alakú recessziót – ehhez képest most egyre több előrejelzés³ mutat arra, hogy a gazdasági válság és az abból való kilábalás „K” alakú lesz. A járvány leginkább a szolgáltatóipart és annak alkalmazottjait sújtotta, vagyis többnyire az alacsonyabb iskolázottságú és alacsonyabb jövedelmű társadalmi réteget, így az elmúlt hónapokban azok gazdasági helyzete még nehezebbé vált.

Az adatok szerint eddig soha nem látott ütemben zuhant az Európai Unió tagállamainak bruttó hazai terméke: 13,9%-kal esett vissza a korábbi negyedévekhez képest. Figyelemreméltó, hogy a 2008-as világválság idején tapasztalt súlyos visszaesés nem haladta meg a 6%-ot. Az eurócsoport országai ennél nehezebb helyzetben találhatták magukat, hiszen az euróövezet bruttó hazai terméke 17,7%-kal csökkent. Az eurócsoport átlagánál mélyebb esést tapasztalt meg Spanyolország a maga 18,5%-os, illetve Horvátország a 14,9%-os

¹ Eurostat: *GDP Main Aggregates and Employment Estimates for the Second Quarter of 2020*. (2020. szeptember 8.).

² Máthé Réka Zsuzsánna: *Pandóra szelencéje a túlzottan nyitott gazdaság lenne?* Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. március 20.

³ Peter Atwater: *The Gap Between the Haves and the Have-nots is Widening Sharply*. *Financial Times*, 2020. június 10.

csökkenéssel. Sajnos, a leginkább érintett tagállamok harmadik helyén Magyarország áll a maga 14,5%-ával. A sorban a 14%-os értékkel Görögország, illetve Portugália követi.

Az Eurostat adatai a munkanélküliségi adatokat is tartalmazzák. Nem meglepő módon, a foglalkoztatottak legdrasztikusabb csökkenését szintén Spanyolország vezeti: az előző negyedév mutatóival összehasonlítva 7,5%-kal csökkent a foglalkoztatottak száma, és ezt követi Írország 6,1%-kal. Magyarország ezen a listán is a nem túl hízelgő harmadik helyet foglalja el, az előző negyedévhez képest 5,3%-kal csökkent a foglalkoztatottak száma. Fontos kiemelni, hogy bár a magyarországi bruttó hazai termék visszaesése és a foglalkoztatottak számának csökkenése drasztikus volt, a válság előtti egyéb gazdasági mutatók, mint például az államháztartás hiánya vagy a munkanélküliségi ráta sokkal erősebb és stabilabb gazdaságot írtak le. Ennek megfelelően, bár a jelen adatok ijesztően hatnak, a magyar gazdaság a déli államokhoz képest még mindig jóval versenyképesebb.

A frissen bemutatott statisztikai adatok tükrében úgy tűnik, hogy erős központi beavatkozás és a gazdaságpolitikák összehangolása nélkül az Európai Unió tagállamai is a „K” alakú modellt követnék. A válság előtt is magas államháztartási hiánnyal és magas munkanélküliséggel küzdő – többnyire – déli államok még inkább elszegényednének. Ezzel szemben az erősebb gazdasággal rendelkező országok lassan, de biztosan megküzdénének a válság okozta jelenlegi nehézségekkel. A rendkívül ambiciózus többéves költségvetési tervezet ezt az esetleges leszakadást igyekszik megakadályozni.

Nem csoda hát, hogy az eurócsoport mai ülésének⁴ első napirendi pontja a reformok politikai gazdaságtana, vagyis a reformok nyerteseinek és veszteseinek azonosítása, valamint a lehető legszélesebb körű politikai és társadalmi támogatottság megszerzésének lehetséges módjai. Ennél a pontnál érdemes figyelembe venni, hogy az Európai Parlament ragaszkodik az uniós források jogállamiság feltételének kötéséhez és akár meg is vétőzhatja a költségvetési tervezetet. Valószínűleg ezt szeretné elkerülni Charles Michel, aki a napokban tartott Európai Gazdasági Fórumon úgy nyilatkozott,⁵ hogy ez az első alkalom, hogy az Európai Unió a költségvetését a jogállamisági feltételekhez is kapcsolja, holott a Parlament épp ennek hiányát kifogásolta korábban.

⁴ Az Európai Unió Tanácsa: *Az Eurócsoport 2020. szeptember 11-ei ülése* (2020. szeptember 11.).

⁵ Az Európai Unió Tanácsa: *Helyreállítási terv: Európa stratégiai autonómiájának hajtóereje – Charles Michel elnök beszéde a Brüsszeli Gazdasági Fórumon.* (2020. szeptember 8.).

K mint katasztrófa?

Valóban fontos, hogy a reformokat tagállami szinten minél szélesebb körben támogassák és ezzel a hatékony és eredményes végrehajtásukat biztosítsák. Ugyanakkor nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a globalizáció lényegesen megváltoztatta azokat a tényezőket, amelyek döntő hatással vannak egy tagállam gazdaságára és az infláció méretére – ilyen a kőolaj ára, valamint az importárak. A járvány a világ összes országát érintette, ennek megfelelően a szorosan összefonódó gazdaságok negatív kölcsönhatást fejtenek ki egymásra. Várható tehát, hogy a globális gazdasági egyenlőtlenségek tovább növekednek és ezzel együtt a társadalmi feszültségek is.

2020. szeptember 11.

Felhasznált irodalom

- Atwater, Peter: The Gap Between the Haves and the Have-nots is Widening Sharply. *Financial Times*, 2020. június 10. Online: www.ft.com/content/0ebfb7ca-a681-11ea-a27c-b8a-a85e36b7e
- Az Európai Unió Tanácsa: *Az Eurócsoport 2020. szeptember 11-ei ülése* (2020. szeptember 11.). Online: www.consilium.europa.eu/hu/meetings/eurogroup/2020/09/11/
- Az Európai Unió Tanácsa: *Helyreállítási terv: Európa stratégiai autonómiájának hajtóereje – Charles Michel elnök beszéde a Brüsszeli Gazdasági Fórumon.* (2020. szeptember 8.). Online: www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2020/09/08/recovery-plan-powering-europe-s-strategic-autonomy-speech-by-president-charles-michel-at-the-brussels-economic-forum/
- Eurostat: *GDP Main Aggregates and Employment Estimates for the Second Quarter of 2020.* (2020. szeptember 8.). Online: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10545471/2-08092020-AP-EN.pdf/43764613-3547-2e40-7a24-d20c30a20f64>
- Máthé Réka Zsuzsánna: *Pandóra szelencéje a túlzottan nyitott gazdaság lenne?* Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. március 20. Online: https://eustrat.uni-nke.hu/document/eski-uni-nke-hu/Pand%C3%B3ra%20szelenc%C3%A9je_R%C3%A9ka%20Zsuzs%C3%A1nna%20M%C3%A1th%C3%A9.pdf

Az EUSTRAT Műhelytanulmányok a Nemzeti Közszerológati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézet munkatársainak azon gyorsjelentéseit tartalmazza, amelyek meghaladják egy blogbejegyzés terjedelmét, tanulmányok előtanulmányaiként szolgálnak. Célunk, hogy minél aktuálisabb témákat dolgozzunk fel, kutatási részeredmények bemutatásával. Az elemzések az Európai Bizottság struktúrájának megfelelően a magyarországi viszonylatban is kiemelten kezelt szakpolitikákat fogják össze, úgymint a biztonság- és védelempolitika, a demokrácia és jogállamiság, a digitalizáció, a gazdaság és pénzügy, a kisebbségpolitika, az oktatás és kultúra, valamint a szomszédsg- és bővítéspolitika.

A tanulmánykötetet ajánljuk az Európai Unió iránt érdeklődő szakmai közvélemény számára, amely az európai integrációról való intenzívebb kommunikációt szolgálja magyar és angol nyelven egyaránt.

The EUSTRAT Working Papers contains quick reports from the researchers of the Europe Strategy Research Institute of the Eötvös József Research Center at the University of Public Service, which exceed the scope of a blog post, and serve as preliminary studies. Our goal is to process current topics by presenting partial research results. In line with the structure of the European Commission, the analyzes bring together policies that are a priority in Hungary, such as security and defense policy, democracy and the rule of law, digitalisation, economy and finance, minority policy, education and culture, neighborhood and enlargement policy.

I recommend the working papers to the professional public interested in the European Union, which serves for more intensive communication about European integration in both Hungarian and English languages.